

HARMADÉVES TANÁRJELÖLTEK PEDAGÓGIAI EXPERIMENTALIZMUSÁNAK VIZSGÁLATA EGY PROBLÉMAALAPÚ KURZUS HATÁSÁRA

Bús Enikő

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: tanárképzés; aktív tanulás; induktív gondolkodás

A pedagógusszerep kívánatos és szükséges változásai a 20. század eleje óta folyamatosan hatással vannak a tanárképzés formálására is. Dewey gondolatai a reflektív szellemű, facilitátor szerepben álló pedagógusról már évtizedekkel ezelőtt alakot öltött az OECD-vizsgálatok ma élen járó országaiban. Ezek az országok felismerték, hogy fontos a tanárjelöltek mielőbbi szembesítése a tanári pálya láthatatlan velejáróival és kötelezettségeivel; összekapcsolták a pedagógiai elméletet a gyakorlattal, és reflektív, kutató szellemű tanárjelölteket képeznek, akik későbbi pályájuk során gondolkodó, magasan teljesítő tanulókat nevelhetnek. Kutatásunk célja egy olyan kurzus létrehozása volt, amely beépíti a hazai tanárképzés gyakorlatába a nemzetközi trendeket, vagyis a reflektivitás és a kutatási képességek fejlesztését. A kutatásalapú tanítási gyakorlatra való felkészítés egy teljes 3. éves évfolyamon valósult meg (N=137); két csoportban pedig aktív tanulási formán keresztül történt (NKE=42). Ezekben a csoportokban a hallgatók ugyanazt a tananyagot sajátították el, mint a többi csoportban, azonban mindezt problémaalapú tanulással tették. Feltételeztük, hogy az induktív logikájú elsajátítás hatására a kvázi experimentális csoportok hallgatóinak tanítási epizódjaiban nagyobb arányban jelennek meg induktív logikájú és tanulóközpontú módszerek, feladatok. A hallgatóknak a kurzus során tanítási epizódokat kellett bemutatniuk; az elemzéshez azok videófelvételeit használtuk. Az adatrögzítésbe 18 tanuló páros egyezett bele. A megfigyelés során Brown (1970) pedagógiai experimentalizmust vizsgáló, hét téma köré csoportosított, 60 tételből álló, validált jelrendszerét alkalmaztuk, majd az eredményeket számszerűsítettük. Míg a skála egyik végén a tanuló-, tevékenység- és problémaközpontú, nyitott, indirekt tanári tevékenység áll, a másik végén a tanárközpontú, tekintélyelvű, direkt tanári tevékenység. Az összesített eredmények alapján a 11 problémaalapú tanulással felkészülő csoportból kilenc tanítási epizód experimentalistának mondható a Brown-féle skála alapján, míg a hét további csoportból csupán egy volt az; ugyanilyen eloszlásban tapasztaltuk az induktív logika megjelenését is. A skála pontértékeit használva, a csoportátlagok tekintetében szignifikáns különbséget tapasztaltunk ($d=-4,96$; $p<0,05$). A két csoport közötti legnagyobb eltérés a szituáció természete és a tényanyag elnevezésű témaköröknél volt, vagyis leginkább az alkalmazott tanítási módszerek és munkaformák, valamint a tanári szerep volt eltérő. Az eredmények igazolják hipotézisünket, a tanárjelöltek képessé válnak induktív logikájú feladatok önálló alkalmazására direkt felkészítés és felkérés nélkül, pusztán a tapasztalat hatására, másrészt képesek a gyakorlatban átélt új módszerek transzferálására a saját tantárgyuk területére. Mindezek azt jelzik, hogy a hazai tanárképzésben is érdemes bevezetni azokat a módszereket, amelyek a nemzetközi viszonylatban már több helyen is jelen vannak.